

Miljøverndepartementet
Pb. 8013 Dep.

0030 OSLO

Statens forurensningstilsyn
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@sft.no
Internett: www.sft.no

Dato: 30.06.2004
Vår ref.: 2004/462 537.3
Deres ref.:
Saksbehandler: Marianne Rød, telefon: 22573485

Forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter

SFT viser til brev av 14.04.04 fra Miljøverndepartementet vedrørende oppdrag om å sende forslag til forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter på høring. SFT har vurdert argumentene som har fremkommet under høringsrunden, og foreslår at forskriften vedtas med noen mindre endringer.

PCB er en svært alvorlig miljøgift. Det er derfor et nasjonalt mål at alle utslipp av PCB skal søkes stanset innen 2005.

SFT er bekymret for at store mengder PCB havner i naturen. Den foreslåtte forskriften vil sikre at dagens system for håndtering av kasserte PCB-holdige isolerglassruter videreføres. SFT mener at det i tillegg må utredes strengere virkemidler umiddelbart for å sikre innsamling av alle kasserte PCB-holdige isolerglassruter.

Bakgrunn

Det er et nasjonalt mål at alle utslipp av PCB (polyklorerte bifenyler) skal søkes stanset innen 2005. All produksjon, import, eksport og ny bruk av PCB har vært forbudt siden 1980. Produkter som inneholder PCB, som for eksempel PCB-holdige isolerglassruter, er farlig avfall ved kassering. Slike ruter skal leveres til særskilt behandling, jf. forskrift av 20.12.2002 om farlig avfall.

Presentasjon av forskriften

Den foreslåtte forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter fastsetter en plikt for importører og produsenter til å delta i et retursystem. Dette skal sikre nødvendig

oppslutning og finansiering av en forsvarlig innsamling, behandling og destruksjon av PCB-holdige isolerglassruter.

Forslaget til forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter er utarbeidet av Miljøverndepartementet og pålegger alle norske produsenter og importører av isolerglassruter å delta i, og finansiere, et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter. Kriterier for godkjenning er gitt i vedlegget til forskriften og inkluderer bl.a. at systemet skal være landsdekkende, åpent for alle inkludert engangsimportører, samt sørge for forsvarlig avfallsbehandling og destruksjon av PCB. Retursystemet skal kunne ta imot PCB-holdige isolerglassruter fra alle avfallsbesittere til en maksimal pris som er fastsatt i forskriften og som tilsvarende det som må betales ved levering av isolerglassruter uten PCB.

Forskriften inkluderer også bestemmelser om informasjon og rapportering, og innfører et krav for kjøpere av større mengder vinduer om å påse at vindusprodusentene deltar i et godkjent retursystem.

Forskriftsforslaget vil ikke medføre økte totale kostnader ut over det som allerede følger av forskrift om farlig avfall. Fordelingen av kostnader som forskriften legger opp til mellom avfallsbesitter og produsenter/importører, vil være i tråd med avtalen som er inngått mellom Miljøverndepartementet og bransjen.

Høringsprosessen og SFTs vurdering

Forslaget til ny forskrift var på høring i fire uker med frist den 18.05.04. Det kom inn høringsuttalelser fra 32 aktører.

Etter en gjennomgang av momenter som fremkom under høringsrunden (se vedlegg 1), foreslår SFT noen endringer i forskriftsforslaget (se vedlegg 3).

SFT mener at den foreslåtte forskriften vil sikre en forsvarlig avfallsbehandling av innsamlede PCB-holdige isolerglassruter og anbefaler at forskriften blir vedtatt og trer i kraft straks.

Når det gjelder tilpasning av disse regler til den nye forskriftsstrukturen som ble vedtatt 1. juni 2004, så er det tidligere avklart at Miljøverndepartementet skal gjøre de nødvendige tilpasninger av forskriftsteksten. Det bør vurderes om reglene skal tas inn i begrensningsforskriften sammen med annen regulering av PCB, eller om reglene skal inn i avfallsforskriften. SFT anbefaler at reglene om denne returordningen tas inn i ny avfallsforskrift og dermed plasseres sammen med øvrige returordninger. Utkastets §§ 6 til 10 kan etter SFTs vurdering erstattes av de avsluttende bestemmelsene i avfallsforskriften.

SFTs bekymring vedrørende PCB-holdige isolerglassruter på avveie

PCB er en svært alvorlig miljøgift. PCB er giftig, kreftfremkallende og kan føre til hud-, lever-, reproduksjons- og nevrologiske skader. Miljøgiften lagres i fettvev og oppkonsentreres i næringskjedene slik at nivåene er høyest på toppen av næringskjeden. Følgende opplysninger kan gi et bilde av alvoret i situasjonen:

- I et tjuetalls fjorder og havnebassenger er det funnet meget høye PCB-nivåer i sedimentene.
- Relativt høye PCB-konsentrasjoner er påvist i fisk fanget fra Norskerenna.
- Nivåene av dioksin og PCB i mjøsfisk er samlet sett over EUs grenseverdier og det er derfor innført strengere kostholdsråd for mjøsfisk.
- Det er funnet meget høye konsentrasjoner av PCB i polarmåke, polarrev, isbjørn og rovfuglegg.

Gjenværende mengde PCB i isolerglassruter representerer et stort potensial for ytterligere tilførsel av PCB til miljøet. Regjeringen presenterte i St.meld. nr. 25 (2002-2003)

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand en handlingsplan for innsamling av gjenværende PCB. Av handlingsplanen fremgår det at PCB-holdige isolerglassruter trolig utgjør den største kilden til PCB-forurensning. Gjenværende mengde PCB i isolerglassruter er beregnet til 185 tonn i SFTs rapport til Miljøverndepartementet av 23.01.04 om prioriterte miljøgifter. I mai 2004 gjennomførte SFT en kartlegging av gjenværende mengde PCB-holdige isolerglassruter samt omfang av eventuell feildisponering av slike ruter. Kartleggingen bekreftet at det fortsatt er betydelige mengder PCB-holdige isolerglassruter i bruk. Rapporten finnes i vedlegg 5.

Retursystemet for kasserte PCB-holdige isolerglassruter, som ble etablert i 2002, har ført til økt innsamling av kasserte PCB-holdige isolerglassruter. Foreløpige anslag, basert på tall for 2001, tilsier en innsamlingsgrad i størrelsesorden 40 %. Usikkerheten i dette anslaget er stor, men det kan brukes som en indikasjon. Retursystemet er imidlertid skjørt på grunn av manglende finansiell oppslutning blant produsenter og importører av isolerglassruter. Den foreslåtte forskriften vil sikre at alle produsenter og importører har plikt til å delta i en returordning. Sammen med et målrettet tilsyn vil dette sikre driften av retursystemet og også legge grunnlag for en viss økning av returandelen. Den foreslåtte forskriften vil imidlertid ikke sikre at alle kasserte PCB-holdige isolerglassruter blir levert til mottak på forsvarlig måte. Hvis returandelen av kasserte PCB-holdige isolerglassruter når et nivå på 50 %, vil ca 90 tonn PCB fortsatt kunne havne i miljøet.

De siste tallene fra Statistisk Sentralbyrå (juni 2004) viser at kun 15 % av kasserte PCB-holdige isolerglassruter ble samlet inn og behandlet på forsvarlig måte i 2003. Dette tyder på at enda større mengder PCB kan bli tilført miljøet.

SFT mener at det store potensialet for tilførsel av PCB til miljøet er uakseptabelt. Det må derfor tas i bruk ytterligere virkemidler som kan bringe returandelen av kasserte PCB-holdige isolerglassruter opp i tilnærmet 100%. Vi anmoder departementet om å ta initiativ til å utrede strengere virkemidler umiddelbart. SFT deltar gjerne i dette arbeidet.

Det arbeides med tiltak på forurensede sedimenter og forurenset grunn som kan komme til å koste samfunnet et titalls milliarder kroner. Dersom man ikke samtidig sikrer at miljøet ikke tilføres ny PCB, forringes verdien av disse tiltakene vesentlig. Videre vil miljøgifter som spres i naturen også kunne nå områder som aldri vil være aktuelle for opprydningstiltak; en slik spredning av miljøgifter vil det ikke være mulig å kontrollere.

Konklusjon

SFT er bekymret for at store mengder PCB havner i naturen. Den foreslåtte forskriften vil sikre at dagens system for håndtering av kasserte PCB-holdige isolerglassruter videreføres. SFT mener at det i tillegg umiddelbart må utredes strengere virkemidler for å sikre innsamling av alle kasserte PCB-holdige isolerglassruter.

Med hilsen

Håvard Holm
SFT-direktør

Merethe Steen
Direktør for
lokalmiljøavdelingen

Vedlegg:

- *Oppsummering og vurdering av høringsuttalelsene (vedlegg 1)*
- *Kort referat av høringsuttalelsene (vedlegg 2)*
- *Endelig forskriftsforslag "Forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter" (vedlegg 3)*
- *Oversikt over høringsparter (vedlegg 4)*
- *Kartlegging av PCB mai 2004 (vedlegg 5 – unntatt offentlighet)*

Til: MD
Fra: SFT
Dato: 15.06.2004

Statens forurensningstilsyn
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Til orientering:
Til uttalelse:
Til behandling:
Til godkjenning:
Retur:

Frist:
Frist:
Frist:
Frist:

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
Internett: www.sft.no

Kopi til:

Forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter

Oppsummering av høringsuttalelser

Vedlagt følger en oppsummering av høringsuttalelser vedrørende forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter. Alle innkomne høringsuttalelser er oppsummert og systematisert i tilknytning til forskriftens paragrafer. SFT har foreslått noen endringer i forskriften i samsvar med uttalelsene.

1. Aktører som har uttalt seg:

Departementer og offentlige etater:

Utdannings- og forskningsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Justis- og politidepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Arbeids- og administrasjonsdepartementet inkl. Konkurransetilsynet
Finansdepartementet
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Vestfold
Oslo kommune
Toll- og avgiftsdirektoratet
Jernbaneverket

Bedrifter:

Brødrene Bøckmann AS
Norsk Vindueskompagni AS
Ruteretur AS
Veidekke Entreprenør AS

NCC Construction AS
Statsbygg
Entra Eiendom AS
Risør- og Tvedestrandregionens Avfallsselskap AS
PCB-Sanering

Andre aktører:

Landsorganisasjonen i Norge
Næringslivets Hovedorganisasjon
Statistisk Sentralbyrå
Byggenæringens Landsforening
Prosessindustriens Landsforening
Glassbransjeforbundet i Norge
Norsk Renholdsverks forening
Norsk forening for farlig avfall
Forum for miljø og helse

2. Oppsummering av kommentarer til forskriften

§ 1 Formål

Ingen kommentarer

SFTs vurdering: Forskrift av 20. desember 2002 nr. 1817 om farlig avfall er erstattet av forskrift av 1. juni 2004 om avfall, kapittel 11. Alle henvisninger til den tidligere forskriften er derfor erstattet av henvisning til den nye forskriften.

§ 2 Definisjoner

1. Definisjonen av isolerglassruter må omfatte alle typer isolerglass uavhengig av bruksområde slik at også f.eks. isolerglass i dører faller inn under forskriften.
2. "Kjøper" må defineres som begrep.
3. "Forsvarlig behandling" bør defineres som begrep.

SFTs vurdering: Definisjon av isolerglassruter endres til: "fabrikkfremstilte to- eller flerglass ruter med tørr luft eller spesielle gassblandinger mellom glassene, med tett forsegling langs kantene."
Kjøper tas med som begrep og defineres som: "enhver aktør gjennom hele verdikjeden som yrkesmessig eller privat kjøper isolerglassruter."
Forsvarlig behandling er tilstrekkelig definert i forskrift om farlig avfall.

§ 3 Plikter for produsenter

1. Produsenten kan ikke være ansvarlig for å kreve inn PCB-avgift, og heller ikke innbetale beløp som ikke er mottatt fra kundene.
2. Urimelig at innbetaling til returordning tar utgangspunkt i et fast beløp pr. rute og ikke avhenger av rutens størrelse.

3. Forslag om å endre 5. avsnitt til å inkludere at produsenter både skal informere og dokumentere hvilket retursystem han deltar i.
4. Det bør inkluderes en plikt for produsenter til å informere avfallsbesitter om hvilke ruter som kan tenkes å inneholde PCB.
5. Retursystemer er noe knapt beskrevet i forskriften.
6. Produsenter bør dekke merkostnader ved behandling av alle typer ruter, ikke kun PCB-holdige isolerglassruter.

SFTs vurdering: Systemer for innkreving av PCB-avgift må utarbeides av retursystemene.

Systemer for innbetaling til et retursystem må utarbeides av retursystemet.

Punkt 3,4: blir tatt hensyn til, forskriften endres til: " Produsenter skal uoppfordret informere og dokumentere overfor sine kunder om hvilket retursystem han deltar i." "Produsenter skal uoppfordret informere sine kunder om hvilke ruter som kan tenkes å inneholde PCB." Se også kommentarer til forskriften.

Retursystemene skal selv komme med forslag til en fungerende returordning og alle retursystemer skal godkjennes av SFT.

Punkt 6: SFT mener det ikke er hensiktsmessig å pålegge produsenter merkostnader ved innsamling og behandling av alle typer ruter. Dagens kunnskap om miljøproblemer knyttet til deponering av glass vil ikke forsvare slike tiltak rettet mot glassruter generelt.

§ 4 Plikter for kjøper av isolerglassruter

1. Unødvendig at kjøper skal etterspørre og dokumentere at produsenten er deltaker i et godkjent retursystem. Ansvar for forsvarlig behandling av PCB-ruter bør ligge hos produsenter.
2. Bør være tilstrekkelig å etterspørre dokumentasjon, evt. må kravet til dokumentasjon være svært lavt.
3. Myndighetene bør kunne kontrollere et begrenset antall produsenter og ikke pålegge at en hel bransje skal kontrollere disse produsentene.
4. Hvor langt går ansvaret for en entreprenør ? Hva menes med dokumentasjonsplikt ?
5. Hvem er ansvarlig for å dokumentere at produsent er deltaker i godkjent returordning? entreprenøren, underleverandøren, sluttkunden ?
6. Plikter for kjøper av isolerglassruter bør inntre ved kjøp av mer enn 200 ruter siden svært mange kjøpere ligger i området 200-500 ruter pr år.
7. Gjelder de 500 rutene totalt antall ruter fra én produsent, pr. prosjekt, pr bedrift etc. ?
8. Paragrafen er lite presis for eiendomsbesittere og det er uklart om eiendomsbesittere skal forholde seg til denne forskriften. Betyr det at en eiendomsbesitter ikke bør stille krav til leverandør/entreprenør, men at dette er entreprenørens problem mot produsent?

SFTs vurdering:

Punkt 1,2,3,4,5: SFT ønsker en form for egenkontroll i bransjen. Kravet til dokumentasjon vil forenkles ved at §3 Plikter for produsenter skal omfatte plikt til å dokumentere overfor sine kunder hvilket retursystem han deltar i. Denne dokumentasjonen skal følge isolerglassrutene

gjennom alle kundededdene fra produsent til sluttkunde. Se kommentarer til forskriften.

Punkt 6,7: forskriften endres til: ” Den som kjøper mer enn 200 isolerglassruter per år, må etterspørre og kunne dokumentere at produsenten er deltager i et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter.” Nærmere forklaring gis i kommentarer til forskriften.
Punkt 8: Med kjøper menes enhver aktør gjennom hele verdikjeden som kjøper isolerglassruter; dette omfatter også eiendomsbesittere. Nærmere forklaring gis i kommentarer til forskriften.

§ 5 Rapportering

1. Etter forskrift om farlig avfall eksisterer det i dag deklarasjonsplikt for farlig avfall. Kan statistikk på behandling av PCB-ruter hentes fra allerede innrapporterte data?
2. Innholdet må tilpasses SFTs arbeid med omlegging av innrapportering fra deklarasjonssystemet.
3. Ansvar for å sjekke at avfallet er korrekt deklartert bør ligge på et evt mellomledd mellom avfallsbesitter og behandlingsanlegg.

SFTs vurdering: To første punkt er tatt til orientering og inkluderes i SFTs arbeid med modernisering av deklarasjonssystemet.
Ansvar vedr. deklarerer er definert i forskrift om farlig avfall.

§ 6 Opplysningsplikt

1. For å beregne markedsandeler for deltakerne i et retursystem, er det behov for informasjon om total omsetning av isolerglassruter. SFT må kunne kreve opplysninger om dette. Usikkert om § 6 i forskriften gir hjemmel til dette ved å vise til forurensningsloven § 49.
2. Opplysningsplikten i § 49 gjelder tiltakshaver for riving av gamle PCB-vinduer, men bør vel heller gjelde produsenter av vinduer ?
3. Behov for informasjon fra Tollvesenet vedr. importstatistikk for isolerglassruter.

SFTs vurdering: SFT mener at forurensningsloven § 49 gir hjemmel til å innhente nødvendige opplysninger.
§ 49 gjelder den som setter i verk noe som kan føre til avfallsproblemer; i dette tilfellet er det tiltakshaver ved riving av gamle PCB-vinduer siden PCB-ruter er et historisk avfall.
SFT vil be Tollvesenet om oversikter over importerte isolerglassruter.

§§ 7-11

Ingen kommentarer
Vedlegg 1

A Kriterier for godkjent retursystem

1. Punkt 3 siste setning, "Prisen på deltakelse kan være differensiert avhengig av kostnadene ved den enkeltes medlemskap pga variasjoner i produkttype og markedsandel," bør sløyfes da retursystemet for PCB-holdige isolerglassruter kun omfatter historisk avfall.
2. Et landsdekkende retursystem oppfattes som behov for ett mottak i hver kommune.
3. Størrelsen på vederlaget ved kjøp av nye ruter må beregnes ut fra alle ledd i håndteringskjeden slik at mottakene kan fakturere alle kostnader direkte til retursystemet.
4. Retursystemet må jevne ut regionale forskjeller i transportkostnader. Lang avstand til regionale mottak kan underminere avfallssortering i distriktene.
5. Det tar tid fra returordning etableres til avfallet tar riktige veier. Forskriften tar ikke hensyn til at avfallsstrømmen nå er på sitt strieste og renner feil vei.
6. Bransjeorganisasjonenes ansvar og arbeid med sanering av PCB bør suppleres med aktører som har et bredere og mer idealistisk perspektiv.

SFTs vurdering: Siste setning i punkt 3 sløyfes.

Kommunene blir ikke pålagt nye plikter enn det som allerede påligger dem i forskrift om farlig avfall. Det påligger retursystemet å sørge for landsdekkende innsamling av ruter.

Punkt 3,4: Det er retursystemet selv som skal fastsette hvordan innsamling og behandling av PCB-holdige isolerglassruter skal ivaretas og finansieres.

Punkt 5,6: Se SFTs bekymring i oversendelsesbrevet til MD.

SFT mener det er naturlig å understreke at retursystemer skal være uten økonomisk formål for å sikre at alle inntekter i systemet går til behandling av PCB-holdige ruter. Følgende punkt foreslås derfor inkludert i godkjenningsskriteriene: For å kunne godkjennes må retursystemet: "Være uten økonomisk formål. Det skal ikke utbetales overskudd eller utbytte til eierne av et returselskap."

B Normalpris for levering av isolerglassruter

1. Normalpris for levering av isolerglassruter må ha benevnning.
2. Normalprisen for levering av isolerglassruter uten PCB bør fastsettes for 3 år av gangen for å sikre mer forutsigbare rammebetingelser for avtaler mellom returordning og behandlingsanlegg.
3. Dekning for behandling av ruter som ikke inneholder PCB bør det enkelte mottak selv fastsette.

SFTs vurdering: Punkt 1,2: tas hensyn til, forskriften endres til: "Maksimal normalpris for levering av isolerglassruter i 2004-2007 er kr. 1100,- per tonn."
Punkt 3: forklaring gis i kommentarer til forskriften.

Generelle kommentarer til forskriften og retursystemet

1. Et bransjeomfattende returselskap kan, pga manglende konkurranse, være i strid med konkurranseloven §§ 10,11.

2. Viktig å sørge for reell mulighet for at flere aktører kan etablere seg; krav om landsdekning kan bli vanskelig for andre enn Ruteretur som allerede har mottatt 21 mill i tilskudd fra MD.
3. Understreker nødvendigheten av at engangsimpportører av isolerglassruter kan delta i en hvilken som helst returordning.
4. Forskriften bør suppleres med kommentarer til de enkelte paragrafer.
5. Hva med helseeffekter av erstatningsstoffer for PCB etter at PCB ble faset ut i 1980 ?
6. PCB finnes også i betong, maling etc. SFT bør derfor se nærmere også på bygg- og anleggsavfall generelt.
7. Forskriften er ikke god nok for å hindre feildisponering av PCB-ruter; manglende innsamling er knyttet til avfallsbesittere som ikke følger forskriften av uvitenhet eller likegyldighet.
8. Ruteretur har ikke økonomiske interesser i økt innsamling.

SFTs vurdering: Det legges opp til at flere retursystemer kan etableres. For øvrig mener SFT at momenter vedr. manglende konkurranse er noe som gjelder for alle returordninger og ikke kun for en returordning for PCB-holdige isolerglassruter. Slike innspill må derfor tas opp på et generelt grunnlag.

De 21 mill som Ruteretur har mottatt av MD har i all hovedsak gått til refusjon til behandlingsanlegg for PCB-ruter, og ikke til etablering av systemet. SFT mener derfor at dette ikke er konkurransevridende med hensyn til etablering av nye landsdekkende aktører.

SFT vil gjennom sin godkjenning av retursystemer sørge for at alle systemer er åpne for alle aktører.

Kommentarer vil bli utarbeidet til de paragrafer som bør forklares ytterligere.

Punkt 5,6: Dette er viktige punkt som SFT ser nærmere på.

Punkt 7,8: Se SFTs bekymring i oversendelsesbrevet til MD.

Forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter

Fastsatt av Miljøverndepartementet xx.xx.xxxx med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 31 og § 33.

§ 1 Formål

Denne forskriften har til formål å legge til rette for at alle kasserte PCB-holdige isolerglassruter blir samlet inn og behandlet forsvarlig, jf. forskrift av 1. juni 2004 om avfall, kapittel 11.

§ 2 Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- a) *Isolerglassruter*; fabrikkfremstilte to- eller flerglass ruter med tørr luft eller spesielle gassblandinger mellom glassene, med tett forsegling langs kantene.
- b) *PCB-holdige isolerglassruter*; isolerglassruter som anses som farlig avfall i henhold til forskrift av 1. juni 2004 om avfall, kapittel 11, som følge av at de inneholder PCB.
- c) *Produsent*; enhver aktør som importerer eller i Norge produserer isolerglassruter til det norske markedet.
- d) *Kjøper*; enhver aktør gjennom hele verdikjeden som yrkesmessig eller privat kjøper isolerglassruter.

§ 3 Plikter for produsenter

Produsenter har plikt til å sørge for at enhver avfallsbesitter kan levere kasserte PCB-holdige isolerglassruter til forsvarlig behandling mot et vederlag som ikke overstiger normalpris for levering av isolerglassruter uten PCB til vanlige avfallsmottak. Produsenten må dekke merkostnadene utover dette. Statens forurensningstilsyn fastsetter for tre år om gangen hva som anses som maksimal normalpris for levering av isolerglassruter uten PCB, jf vedlegg 1.

Produsenter har også plikt til å sørge for tilstrekkelig informasjon til avfallsbesitter om at PCB-holdige isolerglassruter inngår i et system for retur og forsvarlig behandling og hvor de kan leveres.

Produsenter skal uoppfordret informere sine kunder om hvilke ruter som kan tenkes å inneholde PCB.

Pliktene for hver produsent omfatter den forholdsmessige andel av kasserte PCB-holdige isolerglassruter som tilsvarer vedkommendes markedsandel for isolerglassruter til det norske markedet.

Produsenter skal dekke sine forpliktelser gjennom deltagelse i et retursystem som er godkjent av Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger. Kriterier for godkjenning av retursystem er gitt i vedlegg 1.

Produsenter skal uoppfordret informere og dokumentere overfor sine kunder om hvilket retursystem han deltar i.

§ 4 Plikter for kjøper av isolerglassruter

Den som kjøper mer enn 200 isolerglassruter per år, må etterspørre og kunne dokumentere at produsenten er deltager i et godkjent retursystem for PCB-holdige isolerglassruter.

§ 5 Rapportering

Godkjente returselskap skal årlig rapportere til Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger om mengder kasserte PCB-holdige isolerglassruter som er innsamlet og behandlet i samsvar med § 3. Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger kan fastsette nærmere retningslinjer om hvordan rapporteringen skal skje.

§ 6 Opplysningsplikt

For å kontrollere og sikre gjennomføringen av bestemmelsene i denne forskriften, kan Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger gi pålegg om opplysninger i medhold av forurensningsloven § 49.

§ 7 Tilsyn og unntak

Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger fører tilsyn med at denne forskriften og vedtak truffet i medhold av forskriften følges, og kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forskriften.

§ 8 Tvangsmulkt

For å sikre at bestemmelsene i denne forskriften eller vedtak i medhold av forskriften blir overholdt, kan Statens forurensningstilsyn eller den Miljøverndepartementet bemyndiger treffe vedtak om tvangsmulkt i medhold av forurensningsloven § 73.

§ 9 Klage

Enkeltvedtak truffet i medhold av denne forskriften kan påklages til Miljøverndepartementet eller den Miljøverndepartementet bemyndiger.

§ 10 Straff

Ved overtredelse av denne forskriften eller vedtak truffet i medhold av forskriften kommer forurensningsloven § 79 til anvendelse, dersom forholdet ikke omfattes av strengere straffebestemmelser.

§ 11 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft...

Vedlegg 1

A. Kriterier for godkjent retursystem

For å kunne godkjennes må retursystemet:

1. Være landsdekkende og i samsvar med § 3. Systemet skal kunne være effektivt senest 3 mnd etter at godkjenningen er gitt.
2. Dokumentere medlemskapskriterier som sikrer alle produsenter deltakelse på like vilkår. Det skal være mulig for engangsprodusenter å være medlem i returordningen.
3. Dokumentere et system for å beregne deltakernes markedsandel, og innbyrdes fordeling av kostnader i samsvar med forskriftens § 3.
4. Være uten økonomisk formål. Det skal ikke utbetales overskudd eller utbytte til eierne av et returselskap.
5. Dokumentere avtalefestet behandlingsløsning for innsamlede isolerglassruter som sikrer at:
 - Rutene kommer til behandlingsanlegg som har nødvendig tillatelse til å ta imot dette etter lov 13. mars 1981 nr. 3 om forurensninger og om avfall og forskrift av 1. juni 2004 om avfall, kapittel 11.
 - PCB i avfallet er uskadeliggjort senest innen 12 mnd fra innsamlingstidspunktet.
6. Dokumentere at det gis tilstrekkelig informasjon til potensielle avfallsbesittere om hvor PCB-holdige isolerglassruter kan leveres og at vinduene inngår i et system for sikker håndtering av PCB.

Ved godkjennelsen av returselskapet kan SFT fastsette ytterligere vilkår, herunder krav om tilstrekkelig finansiell sikkerhet.

B. Maksimal normalpris for levering av isolerglassruter

Maksimal normalpris for levering av isolerglassruter i 2004-2007 er kr. 1100,- per tonn.

Kommentarer til forskriften

Til § 2 Definisjoner

Definisjonen av isolerglassruter er basert på Byggforsk sin beskrivelse av forseglede ruter.

PCB-holdige isolerglassruter er definert som:

- isolerrute produsert i Norge i årene 1965-75
- isolerrute importert tom 1979
- isolerrute med manglende eller uleselig merking som ikke kan dokumenteres fri for PCB

Til § 3 Plikter for produsenter

Krav om at produsenter skal informere og dokumentere overfor sine kunder om hvilket retursystem han deltar i kan etterleves ved at produsenten opplyser om dette for eksempel på fakturaen, salgsbrosjyrer, brevpapir e.l. Dette vil samtidig forenkle plikten for kjøpere av mer enn 200 isolerglassruter pr. år til å dokumentere at produsenten er deltaker i et godkjent retursystem. Dokumentasjonen skal følge isolerglassrutene gjennom alle kundededdene fra produsent til sluttkunde.

Til § 4 Plikter for kjøper av isolerglassruter

Plikter for kjøper av isolerglassruter skal inntre ved kjøp av mer enn 200 ruter. Med 200 ruter pr. år menes det totale antallet for én kjøper, uavhengig av om rutene kommer fra flere produsenter og om rutene brukes i ett eller flere prosjekter.

Til Vedlegg 1, A Kriterier for godkjent retursystem

Med landsdekkende menes at retursystemet skal ta imot isolerglassruter fra hele landet og dekke alle kostnader forbundet med dette, som f.eks. høyere transportkostnader i enkelte landsdeler.

Til Vedlegg 1, B Maksimal normalpris for levering av isolerglassruter

Maksimal normalpris for levering av isolerglassruter er basert på et landsgjennomsnitt for levering av ikke farlig avfall til deponering i Norge. Denne er satt for å sikre at det ikke skal være dyrere å levere PCB-holdige isolerglassruter enn isolerglassruter uten PCB. Normalprisen kan variere fra sted til sted avhengig av kostnader for hvert enkelt mottak men skal ikke overstige maksimal normalpris. Maksimal normalpris fastsetter *ikke* pris for levering av isolerglassruter uten PCB, dette gjør hvert enkelt mottak.

Kort referat av høringsuttalelsene vedr. ny forskrift om kasserte PCB-holdige isolerglassruter

Etat / bedrift	Synspunkter i uttalelsen
Departementer og offentlige etater	
Utdannings- og forskningsdepartementet	Ingen merknader
Kommunal- og regionaldepartementet	Ingen merknader
Justis- og politidepartementet	Ingen merknader
Nærings- og handelsdepartementet	Ingen merknader
Arbeids- og administrasjonsdepartementet -Konkurransetilsynet	Saken har vært forelagt Konkurransetilsynet. Begge er positive til at forskriften åpner for konkurrerende systemer. 1. Et bransjeomfattende returselskap kan medføre at innsamling og gjenvinning blir dyrere pga manglende konkurranse. Dersom eventuelt overskudd tilbakeføres til produsentene, kan eierne/produsentene ta ut monopolprofitt gjennom høye miljøgebyrer som veltes over på forbrukerne. Dette kan være i strid med konkurranseloven §10 (forbud mot konkurransebegrensende samarbeid). 2. Deltakelse i et bransjeomfattende returselskap kan medføre koordinasjon av atferd gjennom økt informasjonsutveksling i denne "møteplassen." Dette kan medføre at produsenter får økt markedsrett gjennom å kjenne til andre aktørers markedsandeler. Dette kan være i strid med konkurranseloven §10 og 11 (forbud mot konkurransebegrensende samarbeid og forbud mot utnyttelse av dominerende stilling). 3. Påpeker viktighet av reell mulighet for at flere aktører kan etablere seg: Forskriften krever at retursystemer skal være landsdekkende. Dette kan være et etableringshinder fordi kostnadene blir for høye for andre enn Ruteretur. Ruteretur har siden 2002 mottatt 21 mill i tilskudd fra MD. For å øke mulighet for reell konkurranse, bør kravet om landsdekning fjernes for andre aktører enn Ruteretur. 4. Vedlegg 1A pkt 3: Retursystemet kan

	differensiere den enkelte produsents vederlag etter variasjon i produkttype og markedsandel. Dersom retursystemet eies/drives av noen av markedets aktører, kan denne muligheten til differensiering ha konkurransevidende effekter. Tilknyttede aktører vil kunne svekke uavhengige aktørers konkurranseevne gjennom å pålegge dem høyere vederlag. Dette kan være i strid med konkurranseloven §10 og 11. 5. Retursystemet vil kunne gi de deltakende aktører en informasjonsfordel i forhold til uavhengige konkurrenter. Dette kan vri konkurransen.
Finansdepartementet	FIN ser ikke hensiktsmessigheten i at kjøper av større kvanta skal etterspørre og dokumentere at produsenten er deltaker i et godkjent system, §4. Dette fordi det i §3 står at produsenter skal ha plikt til å sørge for at enhver avfallsbesitter kan levere kasserte PCB-holdige isolerglassruter .. og at produsenten skal dekke sine forpliktelser gjennom deltakelse i et retursystem. Ansvar for forsvarlig behandling av PCB-ruter bør ligge hos produsenten.
Toll- og avgiftsdirektoratet	Tollvesenet er ikke tillagt noen kontrollopgaver knyttet til import av ruter, hvis så tilfelle må dette stå i forskriften.
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Kan ikke prioritere høringen pga embetets ressursituasjon.
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Viktig at alle aktører nå må delta i returordning, for å unngå konkurransevidning.
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Positiv til forskrift. Ingen merknader.
Fylkesmannen i Vestfold	Ingen merknader.
Oslo kommune -Byrådsavdeling for miljø og samferdsel - Renovasjonsetaten	Positive til forskriftsforslaget. Renovasjonsetaten påpeker at normalprisen på kr 1100 i vedlegg 1 mangler benevnning.
Jernbaneverket	Ingen merknad
Bedrifter	
Risør- og Tvedestrandregionens Avfallsselskap AS	1. Tidligere ordning administrert av NRF innebar tilskudd til det enkelte renovasjonsselskap, som kunne brukes til dekning av transport og levering. Nå gis hele tilskuddet til behandlingsenheten. 2. Mener bransjen bør finansiere

	innsamlingsutstyr og transport tilsv. som for EE-avfall. Da blir kostnadene for avfallsselskapene små og levering kunne vært helt eller nesten gratis.
Brødrene Bøckmann AS	1. Produsenten kan ikke være ansvarlig for å kreve inn PCB-avgift, heller ikke være ansvarlig for å innbetale beløp som ikke er mottatt fra kundene. 2. Produsenter skal ha rett til å videreføre kontrakter med Ruteretur, evt reforhandle ny kontrakt.
PCB-Sanering	1. Forskrift ikke god nok for å hindre feildisponering av PCB-ruter. 2. Manglende innsamling er knyttet til avfallsbesittere som ikke følger forskriften av uvitenhet eller likegyldighet. 3. Ruteretur har ikke økonomiske interesser i økt innsamling 4. Regionale prisforskjeller som følge av ulike transportkostnader 5. Det tar tid fra returordning etableres til avfallet tar riktige veier. Forskriften tar ikke hensyn til at avfallsstrømmen er på sitt strieste og at den renner feil vei. 6. Bransjeorganisasjonenes ansvar og arbeid med sanering av PCB bør suppleres med aktører som har et bredere og mer idealistisk perspektiv.
Norsk Vindueskompagni AS	Urimelig at innbetaling til returordning tar utgangspunkt i et fast beløp pr. rute og ikke avhenger av rutens størrelse. Dette vil gi konkurransevridning for produsenter av små ruter.
Ruteretur AS	1. Definisjonen på isolerglassruter må utvides til: <i>Isolerglass med og uten ramme, herunder isolerglass i vinduer, dører, tak og fasader, samt vegg- og takmoduler og innredning som inneholder isolerglass.</i> 2. Begrepet "Kjøper" må defineres. Forslag: "Enhver aktør gjennom hele verdikjeden som kjøper isolerglass." 3. §4 Plikter for kjøper av isolerglassruter bør inntre ved kjøp av mer enn 200 isolerglassruter pr år siden svært mange kjøpere ligger i området 200-500 ruter pr år. 4. Normalpris for levering av isolerglassruter uten PCB, bør fastsettes for 3 år av gangen. Dette vil gi mer forutsigbare

	rammebetingelser for avtaler mellom returordning og behandlingsanlegg. 5. § 3, tredje avsnitt, bør være ”<i>Pliktene for hver produsent..</i>” og ikke kun plikten i entall. 6. §6 og Vedlegg 1, pkt 3: For å beregne markedsandeler er det behov for informasjon om total omsetning av isolerglassruter. SFT må kunne kreve opplysninger om dette. Ruteretur kan ikke se at §6 i forskriften gir hjemmel til dette, ved å vise til forurensningslovens §49. 7. Vedlegg1, pkt 3, siste setning: Denne bør fjernes da retursystemet for PCB-holdige isolerglassruter kun omfatter historisk avfall.
Veidekke Entreprenør AS	Positiv til pliktig deltakelse i returordning. 1.Skeptiske til §4 Plikter for kjøper av isolerglassruter: hvor langt går ansvaret som entreprenør? hvilke retursystemer finnes? hva menes med dokumentasjonsplikt? 2.Mener at myndighetene bør kontrollere et begrenset ant produsenter, og at ikke en hel bransje skal kontrollere disse produsentene. 3. Foreslår at en som importerer vinduer def som produsent og omfattes av plikter i §3, og endre 5.avsnitt til ”Produsenter skal uoppfordret informere <i>og dokumentere overfor</i> sine kunder hvilket retursystem han deltar i.” 4. 500 ruter totalt, fra én produsent, pr prosjekt etc. ? ref BNLs uttalelse 5. Hvem er ansvarlig? entreprenøren, underleverandøren, sluttkunden ? det blir mange ledd som kontrollerer at sin leverandør har kontrollert sin leverandør etc. Ref BNLs uttalelse 6. 500 vinduer: hvor stor del av vinduene omfatter dette ? hvordan skal reglene praktiseres overfor typehuskjeder ?
NCC Construction AS	Positive til ny forskrift. 1. §2 definisjoner: isolerglass i dører bør inngå 2. §3 Retursystemet er noe knapt beskrevet 4. Normalpris bør reguleres over et sjeldnere tidsrom enn årlig 5. §4 Må være tilstrekkelig å etterspørre dokumentasjon, evt. må kravet til dokumentasjon være svært lavt.

	6. Opplysningsplikt: i henhold til §49 gjelder vel dette tiltakshaver for riving og rehab av gamle PCB-vinduer? Bør vel heller gjelde produsent av vinduer og ikke tiltakshaver. 7. Understreker nødvendigheten av at engangsimportører av isolerglass kan delta i en hvilken som helst returordning uavh av antall vinduer, produsent etc. 8. Normalpris må angis pr. rute eller pr tonn 9. Behov for ressurser fra SFT/myndigheter til oppfølging av ordningen.
Statsbygg	Ingen merknader.
Entra Eiendom AS	Plikter for kjøper av mer enn 500 isolerglassruter per år er upresist definert for en eiendomsbesitter, og det er uklart om forskriften i det hele tatt gjelder for eiendomsbesittere. Betyr det at en eiendomsbesitter ikke bør stille krav til leverandør/entreprenør, men at dette er entreprenørens problem mot produsent? For et eiendomsselskap er det uhensiktsmessig og tungvint å skulle ha oversikt over antall glassruter per år.
Andre	
Landsorganisasjonen i Norge, LO	LO kan ikke delta i høringen pga uforsvarlig kort høringsfrist
Norsk forening for farlig avfall	Positiv til ny ordning. Presiserer at normalpris kr 1100,- er <i>per tonn</i>
Statistisk Sentralbyrå	1. Er allerede i dag plikt etter Forskrift om farlig avfall at alt farlig avfall levert til godkjent håndtering skal deklarerer til myndighetene. Kan statistikk på behandling av PCB-ruter hentes fra allerede innrapporterte data? 2. Innholdet i §5 må tilpasses SFTs arbeid med omlegging av innrapportering fra deklarasjonssystemet 3. Dersom returordningen legger opp til et mellomledd (produsent, forhandler) mellom avfallsbesitter og behandlingsanlegg, bør ansvaret for å sjekke at avfallet er korrekt deklart ligge på mellomleddet. Dette for å sikre at info om avfallsbesitter ikke går tapt før deklarasjonsskjema fylles ut. 4. Forsvarlig behandling bør defineres som begrep i §2, som ”behandling gitt av bedrifter med tillatelse fra SFT.”

	5. §3 Plikter for produsenter inneholder ikke plikt til å informere avfallsbesitter om hvilke ruter som kan tenkes å inneholde PCB.
Byggenæringens Landsforening	1. Manglende frivillig tilslutning til returordningen gjør at plikt til å delta er eneste fornuftige løsning. 2. §3 Plikter for produsenter : Her må produsentens plikter og ansvar angis presist. Forskriften og retursystemet må være så enkelt og praktisk som mulig. SFT bes om å lytte til høringsuttalelser fra produsenter. 3. Det bør angis hvor man får informasjon om hvilke retursystemer som er godkjent av myndighetene. 4. §4 Plikter for kjøper av isolerglassruter: Må angis presist om § gjelder samlet kjøp av 500 ruter for en bedrift, for et prosjekt, fra én produsent etc.
Forum for miljø og helse	Positive til forslaget. 1. PCB ble faset ut i 1980. Hva med helseeffekter av erstatningsstoffer for PCB? 2. PCB finnes også i betong, puss, maling og fuger. SFT bør se nærmere på bygg- og anleggsavfall generelt, ikke kun vinduer.
Prosessindustriens Landsforening	Svært positive til forslaget. Selv om søknader om drift av retursystemer behandles samtidig med ikrafttreden, må dette ikke hindre aktører fra å søke om godkjenning av retursystem på et senere tidspunkt.
Glassbransjeforbundet i Norge	Slutter seg til kommentarer gitt av Ruteretur AS.
Næringslivets Hovedorganisasjon	Svært positive til forslaget og at iverksettelse er 1. juli. Vil redusere antall gratisspassasjerer og konkurransevridende effekter.
Norsk Renholdsverks forening, NRF	1. Utilfreds med at produsenter skal dekke merkostnader ved behandling av PCB-ruter. Burde gjelde behandling av alle typer ruter, tilsv. ordning for EE-avfall. 2. Et landsdekkende retursystem oppfattes som at det ikke må være lenger å reise for avfallsbesitter enn det som er vanlig for å levere ordinært avfall. Innebærer ett mottak i hver kommune, kommunene må ikke få nye kostnadskrevende plikter. 3. Merkostnader må inkludere innsamlingsutstyr og tilrettelegging ved transport fra mottakene. Viser til bla

	dekkreturordningen som gir bransjen kostnadsdekning, ikke nødvendigvis mottaksanleggene. Størrelsen på vederlaget ved kjøp av nye ruter må beregnes ut fra alle ledd i håndteringskjeden, slik at mottakene kan fakturere til bransjeorganisasjonen. 4. Dekning for behandling av ruter som ikke inneholder PCB bør det enkelte mottak selv fastsette, og bør derfor ikke sentralstyres, jf vedlegg 1B. 5. Forskriften bør suppleres med kommentarer til de enkelte paragrafer.
--	--

Høring om forslag til forskrift om kasserte PCB-holdiger isolerglassvinduer

Adresseliste

Navn	Kontaktpers/annen navn	Postboks/gateadresse	Postnummer	poststed
Finansdepartementet		Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Justis- og politidepartementet		Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Arbeids- og administrasjons- departementet		Postboks 8004 Dep	0030	OSLO
Kommunal- og regionaldepartementet		Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
Helsedepartementet		Postboks 8011 Dep	0030	Oslo
Nærings- og handelsdepartementet		Postboks 8014 Dep	0030	Oslo
Samferdselsdepartementet		Postboks 8010 Dep	0030	Oslo
Utdanning- og forskningsdepartementet		Postboks 8119 Dep	0032	Oslo
Toll- og avgiftsdirektoratet		Postboks 3122 Dep	0032	OSLO
Fylkesmennene				
Fylkeskommunene				
Kommunene Sentralforbund		Postboks 1378 Vika	0114	Oslo
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)		Postboks 5250 Majorstua	0330	Oslo
Landsorganisasjonen i Norge (LO)		Youngstorget 11	0181	Oslo
Norsk Spesialavfallsforening (NSAF)		Postboks 5487 Majorstua	0305	Oslo
Norsk renholdsverk-forening (NRF)		Nedre Vollgate 3	0158	Oslo
Prosessindustriens Landsforening (PIL)		Postboks 5487 Majorstua	0305	Oslo
Ruteretur AS	v/ Eirik Wormstrand	Postboks 6412 Etterstad	0605	OSLO
Ruteretur AS	v/ Arne Slettebøe	Postboks 7187 Majorstua	0307	OSLO
Foreningen Norsk Eiendom / Norges Bygg- og Eiendomsforening	v/ Arne Broberg	Postboks 2577 Solli	0203	OSLO
Foreningen Næringseiendom		Postboks 7187 Majorstua	0307	OSLO
Glassbransjeforbundet i Norge	v/ Arne S. Hansen	Vitaminveien 9	0485	OSLO
Trelast- og byggevarehandelens fellesorganisasjon		Postboks 7186 Majorstua	0307	OSLO
Norske Trevarefabrikkers Landsforbund	v/ Tore Gran	Postboks 7188 Majorstua	0307	Oslo
PCB-Sanering AS		Engeneveien 7	3475	Sætre
Norsk Gjenvinning AS		Terminalen 5	7080	Heimdal
Norsk Gjenvinning AS		Postboks 153 Økern		Oslo

Økobygg		Postboks 8100 Dep	0032	Oslo
Byggenæringens Landsforening (BNL)		Postboks 7187 Majorstua	0368	Oslo
Maskinentreprenørenes Forbund (MEF)		Fred Olsens gate 3	0152	Oslo
Pukk- og grusleverandørenes Landsforening (PGL)		Postboks 5487 Majorstua	0305	Oslo
Tekniske Entreprenørers Landforening (TELFO)		Postboks 7175 Majorstua	0307	Oslo
Brødr. Bøckmann AS		Habornvei 50	1630	Gamle Fredrikstad
CG Glass AS		Postboks 223	4703	Vennesla
Elitevinduet AS		Postboks 814	2205	Kongsvinger
Glasskompagniet As		Skotselv Næringspark	3330	Skotselv
H-vinduet			2240	Magnor
Kjelstrup Olsen Glass AS		Møllendalsveien 64	5009	Bergen
Nicopan AS		Postboks 43	9304	Vangsvik
Norsk Termo Isolerglass AS		Hegdal	3261	Larvik
Pilkington Norge AS		Postboks 304 Slåtthaug	5851	Bergen
Scandi Glass AS		Postboks 83	3107	Sem
Vikeså Glassindustri AS		Postboks 11	4389	Vikeså
Drag Industrier AS		Postboks 1060	8001	Bodø
Fauske Glass & Ramme As		Postboks 353	8201	Fauske
Friva		Olsoveien	1820	Spydeberg
LI-Glass AS		Postboks 167	2601	Lillehammer
O.M. Rakvåg AS		Jupiterveien 7	6419	Molde
Vemundvik Termoglass AS			7800	Namsos
Fjerdingstad Trevarefabrikk AS		Loesdalsvei 51	3300	Hokksund
Gilje Trevarefabrikk AS			4335	Dirdal
Lian Trevarefabrikk AS			7200	Kyrksæterøra
Lillerønning Snekkerfabrikk AS			7387	Singsås
Natre Holding AS		Postboks 2221	3225	Larvik
NorDan AS		Postboks 83/84	4465	Moi
Norgesvinduet Bjørlo As		Øyane 1	6770	Nordfjordeid
Norgesvinduet Svenningdal AS		Industriveien 1	8680	Trofors
Trenor Gruppen		Postboks 911	7409	Trondheim
Uldal Vinduer og Dører		Postboks 98	4795	Birkeland
Velux Norge AS		Postboks 33 Skøyen	0212	Oslo
Lyssand Treindustri AS		Postboks 263	5201	Os
Statsbygg		Postboks 8106 Dep	0032	Oslo
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103	Oslo
Jernbaneverket		Postboks 1162 Sentrum	0107	Oslo

Helse Midt-Norge RHF		Postboks 464	7501	Stjørdal
Helse Vest RHF		Postboks 303 Forus	4066	Stavanger
Helse Øst RHF		Postboks 404	2303	Hamar
Avinor		Postboks 8124 Dep	0033	Oslo
Vegdirektoratet		Postboks 8142 Dep	0033	Oslo
Entra Eiendom AS		Postboks 3	0051	Oslo
NTNU, Teknisk Avdeling			7491	Trondheim
Universitetet i Bergen, Eiendomsavdelingen		Postboks 7800	5020	Bergen
Universitet i Oslo		Postboks 1077 Blindern	0316	Oslo
Universitetet i Tromsø, Teknisk avdeling			7036	Tromsø
NCC Construction AS		Postboks 93 Sentrum	0101	Oslo
Selmer Skanska AS		Postboks 1175 Sentrum	0107	Oslo
Christie & Opsahl AS		Sofus Jørgensens vei 5	6412	Molde
Moderne Byggfornyelse AS		Brochmannsgate 9	0470	Oslo
Miljøstiftelsen Bellona		Postboks 2141 Grünerløkka	0505	Oslo
Naturvernforbundet		Postboks 342 Sentrum	0101	Oslo
Norges Miljøvernforbundet		Postboks 593	5806	Bergen
Norges Miljøvernforbundet	v/ Eirik Wærner	Postboks 9161 Grønland	0134	Oslo
WWF				

Kopi				
Miljøverndepartementet		Postboks 8013 Dep	0030	Oslo